

MEDELELSER

FRA

DET NORSKE MYRSELSKAP

Nr. 6

Desember 1949

47. årgang

Redigert av Aasulv Løddesøl.

MYRENE I KYSTHERREDENE I NORD-ROGALAND.

Av konsulent Osc. Hovde.

Nord-Rogaland er vanlig benevnelse for den del av Rogaland fylke som ligger nord for Boknafjorden. De typiske kystherreder i Nord-Rogaland — regnet nordfra — er følgende 8: Skåre, Torvastad, Avaldsnes, Utsira, Akra, Stangaland, Skudenes og Bokn. Innen dette kystområde ligger også 3 bykommuner, nemlig Haugesund, Kopervik og Skudeneshavn. Nærmere geografisk bestemt ligger disse herreder mellom 59°08' og 59°31' nordlig bredde og mellom 5°10' og 6° vestlig lengde (Oslo meridian). Herredenes totalareal er 407,96 km² og land-arealet 392,02 km². Av hele Rogaland fylke utgjør dette område 4,50 %.

Det meste av Skåre og Avaldsnes herreder med Haugesund by og en mindre del av Torvastad ligger på fastland (Haugalandet), men for øvrig ligger de andre herreder på øyer. Den største av disse er Karmøya. Her ligger de tre herreder Skudenes, Akra og Stangaland i sin helhet og dessuten det meste av Torvastad og en del av Avaldsnes. Her er dessuten de to bykommuner Kopervik og Skudeneshavn. Karmøya er således Norges folkerikeste og tettest bebodde øy. Bokn herred ligger på flere øyer øst for Karmøya, og Utsira herred ligger langt ute i havet (16 km) rett vest av Karmøya.

Kommunikasjonene innen området er stort sett gode, men den svære trafikk over Karmsundet gjør krav om bru eller bedre ferje-forbindelse berettiget. Ruten på Karmøya trafikeres med busser av Norges Statsbaner.

Fjellgrunnen innen området består stort sett av 3 temmelig skarpt atskilte områder. Vi har først to grunnfjellsområder vesentlig bestående av gneis og granitt, det ene i nord og øst omfattende det meste av herredene Skåre og Bokn samt østre del av Avaldsnes og det annet i sørvest i herredene Skudenes og Akra. Mellom disse områder ligger det tredje som består av dioritt og grønne krystallin-

ske skifre. Foruten disse hovedbergarter finnes noe leirglimmerskifer og konglomerat på flere steder.

De løse avleiringer består mest av sand- og morenejorder samt en del havleir under den marine grense, som her ligger på 20—40 m o. h. Dessuten finnes noe myrjord som dekker disse uorganiske jordarter eller ligger direkte på fjellgrunnen.

Det område som omfatter forannevnte herreder er undersøkt av Det norske myrselskap sommeren 1948 forsåvidt angår myrene. Undersøkelsen er foretatt av undertegnede etter samme arbeidsplan som ved tidligere myrinventeringer.*)

Som kartgrunnlag er nyttet N.G.O.'s originalkopier i mst. 1:50.000. På grunnlag av disse er utarbeidet 2 kartblad over området hvor myrene er inntegnet og nummerert herredsvis.

De nye kartblad er:

Blad I, Skåre, Torvastad, Avaldsnes, Stangaland og Akra.

Blad II, Skudenes, Utsira og Bokn.

Antallet av særskilt beskrevne myrfelter er 100. Hertil kommer en rekke «småmyrer» på mindre enn ca. 5 dekar som er slått sammen herredsvis.

Områdets samlede myrareal utgjør 5.480 dekar. Dette blir 1,41 % av landarealet, og 0,30 dekar myr pr. innbygger (jfr. tabell 1). Av myrtyper er det grasmyrtypene som dominerer, nemlig med hele 62 %, mosemyrene (grasrik mosemyr) utgjør 20 % og lyngmyrene 18 % (tabell 2).

Myrenes mulige utnyttelse i framtida går fram av tabell 3. Nesten 60 % av myrarealet er karakterisert som dyrkingsmyr, det meste er av noenlunde god kvalitet. En betydelig del bør dog forbeholdes beitedyrking, så her kan en ikke regne med særlig mange nye bruk, i høyden 15—20.

Arealet av brenntorvmyr utgjør 580 dekar med 725.000 m³ råtorv (tabell 4). Hertil kommer 125.000 m³ på dyrket innmark på gårdene Ferkingstad og Langåker i Skudenes.

Fra dyrkingsmyrene er uttatt 21 prøver som er analysert ved Statens landbrukskjemiske kontrollstasjon i Trondheim. Av prøvene var 16 fra grasmyr, 4 fra grasrik mosemyr og 1 fra lyngmyr. Grasmyrprøvene skriver seg fra myrull-bjønnskjeggmyr (8 stk.), starmyr (4 stk.) og rein grasmyr (4 stk.). Formoldinga er stort sett god, idet 13 prøver var vel formolda, 7 var noenlunde vel formolda og 1 var svakt formolda. Volumvektene varierer fra 93 til 436 gram pr. liter i vannfri torv. Askeinnholdet varierer sterkt, nemlig fra 3,2 til 58,6 %, og er i gjennomsnitt for alle prøver 17,2 %. Flere av prøvene har imidlertid så høyt askeinnhold at det må skyldes tilførsel av sand og slam med overflatevatn. Kvelstoff- og kalkinnholdet varierte innen

*) Jfr. Aasulv Løddesøl: Det norske myrselskaps myrinventeringer. Medd. fra D. N. M., 1941, side 71—90.

yttergrensene 1,11—2,67 og 0,15—1,71 % henholdsvis. Særlig beregnet i kg pr. dekar til 20 cm dybde er det tydelig forskjell mellom myrtypene. Alle prøver viser sur reaksjon med pH-verdier varierende fra 4,04 til 5,70.

Fra brenntorvmyrene ble tatt 5 brenntorvprøver med fortorvingsgrad fra H 6—H 8. Volumvekten for disse varierte fra 698 til 941 og sammenholdsgraden fra 1—2. Askeinnholdet var middels med ca. 2—4 %, unntatt for 1 prøve fra Ferkingstad i Skudenes som viste 8,5 % aske. I samtlige prøver var brennverdien i vannfri torv mer enn 5200 kalorier og i torv med 25 % vann varierte brennverdien mellom yttergrensene 3500 og 4000 kalorier. Brenntorven må altså sies å være meget god.

I det følgende skal jeg kort omtale myrene innen de enkelte herreder.

1. Myrene i Skåre herred.

Skåre herred (kartblad 1) har et landareal av 64,78 km². Herredet grenser i nord til Sveio i Hordaland, i øst til Skjold og Avaldsnes og i sør til Torvastad herred og Haugesund by. I vest støter herredet til havet (Nordsjøen). Hele herredet er fastland bortsett fra Røvær og noen mindre holmer og skjær.

Herredets totale myrareal er 930 dekar som utgjør 1,44 % av landarealet (tabell 1).

Myrarealet fordeler seg med 62 % på grasmyrer, 16 % på grasrike mosemyrer og 22 % på lyngmyrer (tabell 2). Myrenes høyde over havet er fra 10 til 180 m, men mer enn halve arealet ligger i mindre enn 30 m høyde, og bare ubetydelig i over 60 m høyde.

Middeltallet av målte myrdybder er 2,36 m og i 13 tilfeller fantes ikke bunn på 5 m. Myrene er beskrevet i 23 områder, hvorav 7 inneholder brenntorv.

Som det framgår av tabell 3 utgjør arealet av brenntorvmyr 110 dekar og det dyrkbare myrareal 625 dekar, mens 195 dekar er karakterisert som fremtidig beite eller plantemark.

Dyrkingsmyrer.

Av de 625 dekar dyrkingsmyr er ca. $\frac{3}{4}$ betegnet som god eller noenlunde god og resten er mindre god. Skåre har ingen særlig store, sammenhengende dyrkingsfelter, men her finnes dog noen som kan gi plass for ett eller to bruk.

Sørøst for Vikse (kartfigurene nr. 21, 22 og 23) mellom lave bergknauser, ligger flere, nesten sammenhengende myrer på opptil ca. 20 dekar. Her finnes i alt ca. 200 dekar myr i 15—50 m h. o. h. Det meste er grasmyr (flere typer) med flekkevis forekomst av lyngmyr og grasrik mosemyr. Dybden er oftest omkring 2—3 m og på noen plasser over 5 m. Undergrunnen består av grus og fjell. Det finnes noe brenntorv lengst sør (i alt ca. 50.000 m³), men myrene er stort

Tabell 1. Land- og myrarealets fordeling m. v.

Herred	Land-areal km ²	Folkemengde		Myrareal		Dekar myr pr. innbygger
		I alt	Pr. km ²	I alt dekar	% av land-arealet	
Skåre	64,78	3570	55,10	930	1,44	0,26
Torvastad	25,06	2118	84,51	240	0,96	0,11
Avaldsnes	119,62	3455	28,85	1800	1,50	0,52
Stangaland	27,35	1639	59,92	350	1,28	0,21
Åkra	32,60	3687	113,10	800	2,45	0,22
Skudenes	66,01	2870	43,47	850	1,29	0,30
Utsira	6,28	396	63,06	20	0,32	0,05
Bokn	45,67	728	15,94	490	1,07	0,68
Området	387,37	18463	47,66	5480	1,41	0,30

Tabell 2. Myrarealets fordeling på forskjellige myrtyper.

Herred	Myrtype og areal i dekar					Myrtype og areal i %				
	Grasmyr			Gras-rik mosemyr	Lyngmyr	Grasmyr			Gras-rik mosemyr	Lyngmyr
	Starr	Gmbj.	Rein			Starr	Gmbj.	Rein		
Skåre	150	280	150	150	200	16	30	16	16	22
Torvastad	90	50	20	30	50	38	21	8	12	21
Avaldsnes	350	350	200	400	500	19	19	11	23	28
Stangaland	170	110	20	20	30	49	31	6	6	8
Åkra	150	320	130	170	30	19	40	16	21	4
Skudenes	290	320	110	100	30	34	38	13	12	3
Utsira	—	—	20	—	—	—	—	100	—	—
Bokn	—	120	—	230	140	—	24	—	47	29
Området	1200	1550	650	1100	980	22	28	12	20	18

sett noenlunde vel til vel formolda. Dreneringsforholdene er noe forskjellig, men for det meste bra. Myrene ligger langt fra vei.

Øst for Sandvatnet (kartfig. nr. 20) er det kupert terreng med myrer på opptil 50 dekar mellom knausene, samlet areal ca. 120 dekar. Nesten $\frac{2}{3}$ er grasmyr (mest myrull-bjønnskjeggmør) og $\frac{1}{3}$ er lyngmyr med sterk grasinnblanding i vegetasjonen. Myrene ligger i

Tabell 3. *Myrarealets mulige framtidige utnyttelse.*

Herred	Myrareal i dekar					
	I alt	Brenntorvmyr	Beite- (event. skog)	Overveiende dyrkingsmyr		
				I alt	God og noenlunde god	Mindre god og dårlig
Skåre	930	110	195	625	475	150
Torvastad	240	20	100	120	120	—
Avaldsnes	1800	150	600	1050	710	340
Stangaland	350	15	175	160	70	90
Åkra	800	75	205	520	250	270
Skudenes	850	185	360	305	145	160
Utsira	20	—	10	10	10	—
Bokn	490	25	85	380	130	250
Området	5480	580	1730	3170	1910	1260

Tabell 4. *Sammendrag vedkommende brenntorvmassene.*

Herred	Brenntorvmyr dekar	Brenntorvlagets midlere tykkelse i m	Masse (råtorv) m ³			
			I alt	God (H 7)	Middels (H 6)	Dårlig (H 5)
Skåre	110	1,45	160.000	50.000	100.000	10.000
Torvastad	20	1,00	20.000	—	15.000	5.000
Avaldsnes	150	1,16	175.000	10.000	115.000	50.000
Stangaland	15	1,00	15.000	—	15.000	—
Åkra	75	1,13	85.000	25.000	50.000	10.000
Skudenes	185	1,32	245.000*)	120.000	125.000	—
Utsira	—	—	—	—	—	—
Bokn	25	1,00	25.000	10.000	15.000	—
Området	580	1,25	725.000*)	215.000	435.000	75.000

*) Hertil kommer 125.000 m³ på innmark.

25—30 m h. o. h. Dybden er fra 1 til over 5 m og undergrunnen består av grus. Dreneringsforholdene er gode og dyrkingsverdet er satt til D2—3 (god til noenlunde god dyrkingsmyr).

Øst for Kalland (kartfigurene nr. 18 og 19) er det sammenhengende myrer på begge sider av hovedveien, nemlig 80 dekar på

sørsiden og 50 dekar på nordsiden. Av myra på sørsiden er det halve myrull-bjønnskjegmyr og resten vesentlig lyngmyr. Nord for veien er det meste starrmyrer. Dybden er fra 1 til vel 4 m på grus- eller fjellgrunn. Sør for veien er det et betydelig brenntorvparti med ca. 60.000 m³ brenntorv. Myra er imidlertid temmelig rotfull og noenlunde vel til vel formolda. Dreneringsforholdene er noe vanskelige, særlig nord for veien.

Steinsnesløken (kartfig. nr. 7) kalles et myrparti på ca. 30 dekar som ligger øst for Kvala. Dette er en vel formolda, rein grasmyr, 1—3 m dyp. Myra er flat, men fast og jevn og er karakterisert som god dyrkingsmyr (D 2). Det kreves en lang kanal her.

Av mindre flekker god dyrkingsmyr kan nevnes kartfigurene nr. 2, 3, 4, 8 og 9.

Brenntorvmyrer.

Skåre er et underskuddsherred når det gjelder eget brensel. Det meste av brenntorvmyrene er avtorvet og naturskog finnes omtrent ikke. De gjenværende brenntorvmyrer (ca. 110 dekar) finnes vesentlig i nordøstre hjørne av herredet under gårdene Kalland og Vikse. I alt kan det regnes med et kvantum av ca. 160.000 m³ råtorv. Herav ligger det meste i kartfigurene nr. 18, 20, 22 og 23.

2. Myrene i Torvastad herred.

Torvastad herred (kartblad I) har et landareal av 25,06 km². Det meste av herredet ligger på nordspissen av Karmøya og en mindre del på fastlandet sør for Skåre. Dessuten hører Fegøy og flere mindre øyer på vestsiden av Karmøya til Torvastad. Herredet grenser til Skåre i nord og Avalsdsnes i øst og sør. I vest er Nordsjøen grense.

Herredets myrareal er bare 240 dekar eller 0,96 % av landarealet (tabell 1).

Av myrarealet er 67 % grasmyrer, 12 % grasrike mosemyrer og 21 % lyngmyrer (tabell 2).

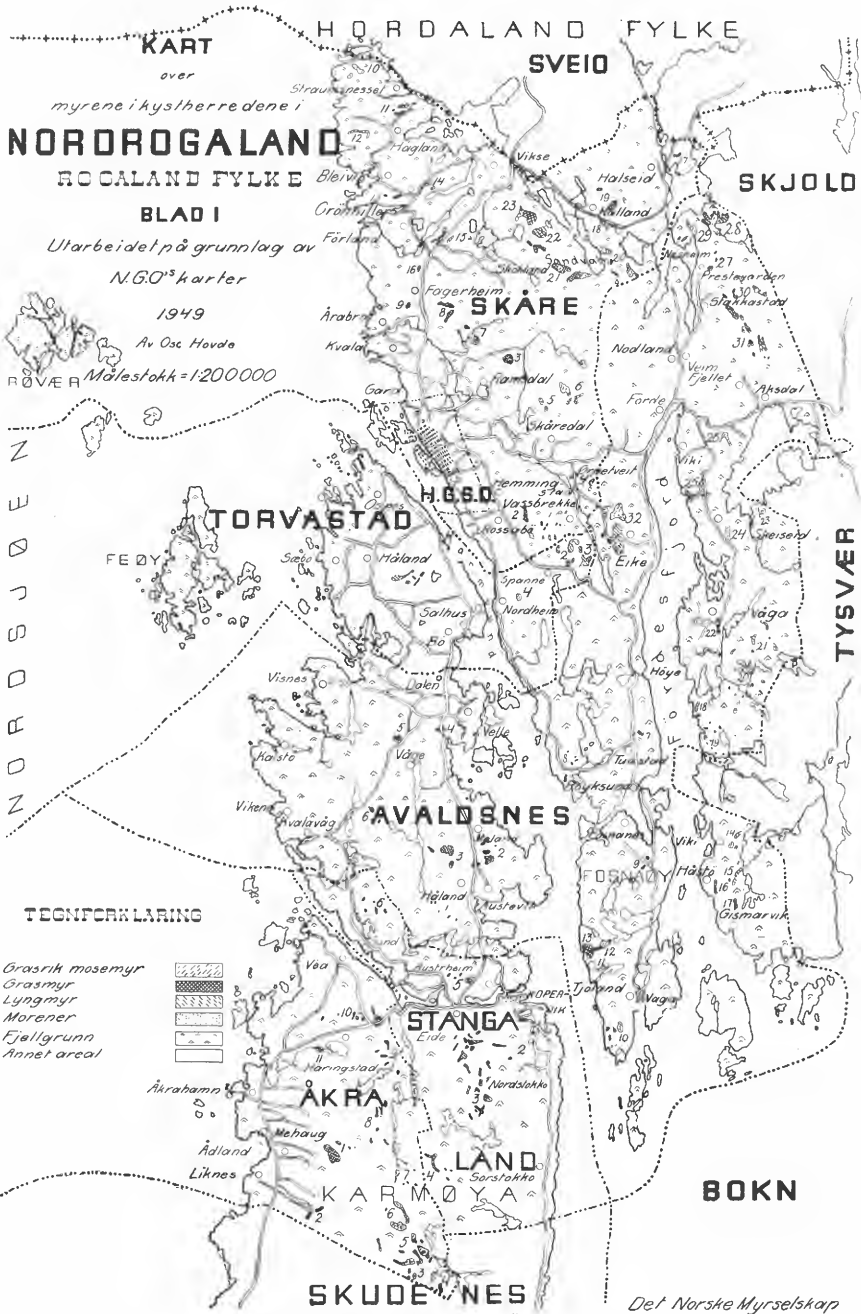
Alle myrer ligger i 30—50 m h. o. h. Middeldybden er 2 m. Antallet av myrområder er 4, hvorav 2 inneholder litt brenntorv.

Av myrarealet er 120 dekar karakterisert som god eller noenlunde god dyrkingsmyr. 20 dekar er brenntorvmyr og resten er beite- og plantemark (tabell 3).

Dyrkingsmyrer.

Så godt som all dyrkbar myr er disponert, idet det vesentlige tilhører 4 bureisingsbruk, 2 beliggende nord for Spanne (kartfig. nr. 2) og 2 nordøst for Spanne (kartfig. nr. 3).

Øst for Håland (kartfig. nr. 1) ligger flere flate, sumpige starrmyrer med vanskelige dreneringsforhold. Det skulle dog svare seg å opparbeide en del av dem til kulturbeiter.

Brenntorvmyrer.

Torvastad er henvist til kjøp av så godt som alt brensel. Skog av betydning finnes ikke og myrene er avtorvet. Det er påvist ca. 20.000 m³ brenntorv innen herredet (tabell 4) fordelt på en rekke små myrklatter her og der. Da disse småmyrene ofte ligger langt fra vei, kan de vanskelig nytties til brenntorvdrift.

3. Myrene i Avaldsnes herred.

Avaldsnes herred (kartblad I) har et landareal av 119,62 km². Herredet grenser i nord til Torvastad og Skåre, i øst til Skjold og Tysvær, i sør til Bokn og Stangaland og i vest til havet (Nordsjøen). Avaldsnes er sterkt oppdelt av fjorder og sund. En del av herredet ligger på Karmøya og en del på fastlandet rundt Førdesfjorden. Dessuten hører Fosnaøy og flere mindre øyer til Avaldsnes.

Herredets myrareal utgjør 1.800 dekar eller 1,50 % av landarealet (tabell 1).

Av myrarealet er 49 % grasmyrer, 23 % grasrike mosemyrer og 28 % lyngmyrer (tabell 2).

Herredets myrer er lavtliggende, idet bare vel 100 dekar ligger over 60 m o. h. og ca. $\frac{2}{3}$ under 30 m. Middeltallet av målte dybder er 2,18 m, og 23 målinger viste dybder over 5 m. Herredets myrer er beskrevet i 32 områder, hvorav 11 inneholder brenntorv.

Det nyttbare brenntorvareal er 150 dekar, og som dyrkingsmyrer er regnet med 1.050 dekar, mens 600 dekar er angitt som fremtidig beite eller plantemark (tabell 3).

Dyrkingsmyrer.

Av herredets 1.050 dekar dyrkingsmyr er 7/10 karakterisert som god eller noenlunde god og resten som mindre god eller dårlig. Her er flere bra dyrkingsfelter.

E i k e m y r e n e (kartfig. nr. 32) er ca. 400 dekar store, herav er det halve grasmyrer, $\frac{1}{4}$ er grasrike mosemyrer og $\frac{1}{4}$ er lyngmyrer. Myrene ligger i 40—60 m h. o. h. Dybden er ujevn, fra 1 til over 5 m, og undergrunnen består av grus og fjell. Myrtypene ligger om hverandre, og formoldingsgraden varierer fra vel til svakt formolda.

Myrene er delvis kanalisert, både kanaler og en vei tvers over feltet ble opparbeidet av staten før annen verdenskrig. Hele Eikefeltet er 1.200 dekar med fastmark og berghauger. Det er utparsellert til 8 bureisingsbruk, men intet var solgt sommeren 1948.

Nord for **S t a k k a s t a d** (kartfigurene nr. 27, 28 og 29) er det ca. 150 dekar myr som ligger i flere partier med snaue fjellknauser imellom. Det finnes litt lyngmyr her, men ellers er myrene likt fordelt mellom grasmyrer og grasrike mosemyrer. Myrene er for det mest noenlunde vel formolda. Dybden er ujevn og opptil vel 5 m, undergrunnen består av grus og sand. Feltet ligger noe langt fra vei, men er ellers bra, særlig lengst nord (kartfig. nr. 28).

Nord for Skeiseid (kartfig. nr. 25) er det et flatt myrparti på ca. 60 dekar med jevn overflate. Myra ligger inn til hovedveien og er kanalisert. Den har derfor fått en del lyngvegetasjon, men må likevel karakteriseres som myrull-bjønnskjegmyr med sterkt innslag av starr, blåtopp og andre mer kravfulle arter. Dybden av myra er liten, nemlig bare 0,2—0,5 m. Undergrunnen består av leir. Dette er en god dyrkingsmyr.

Tjolandsløken og Rabbamyra på Fosnaøy (kartfigurene nr. 12 og 13) er tilsammen ca. 70 dekar. Herav er 55 dekar (hele Tjolandsløken og 5 dekar av Rabbamyra) starrmyr og resten er grasrik mosemyr. Dybden er stor, nemlig i de fleste borpunkter over 5 m. Undergrunnen bestod av grus hvor prøver kunne tas. En del av Tjolandsløken er utilgjengelig på grunn av høy vannstand, men den kan tørrlegges ved å foreta ca. 20 m fjell- og steinsprenging.

Sør for Våga på Fosnaøy (kartfig. nr. 10) er det ca. 50 dekar vesentlig lyngmyr hvor lyngen nylig var avsvidd. Myrene er noenlunde vel til vel formolda. Dybden er opptil 2,5 m, undergrunnen består av grus og stein. En av myrene er på ca. 30 dekar, ellers er det småmyrer.

Sør for Meland på Karmøya (kartfig. nr. 2) er det jevnt, fint terreng med i alt ca. 80 dekar myr og minst like meget god fastmarksjord. Myrtypen er grasmyr (mest starr- og myrull-bjønnskjegmyr). Det øverste laget er vel formolda. Dybden er opptil 4,5 m, men mest alminnelig er dybder fra 0,5 til 1,5 m. Undergrunnen består av grus og stein. Myrene ligger like ved vei og dreneringsforholdene er gode.

Øst for Meland (kartfig. nr. 3) er det en sammenhengende starrmyr på ca. 30 dekar og et par mindre myrer så hele arealet er ca. 50 dekar. Myrene er vel formolda og fra 1 til 3,5 m dype. Undergrunnen består av steinet grus. Her kreves store kanalarbeider for å kunne nytte myrene rasjonelt.

Av andre gode, men mindre dyrkingsmyrer kan nevnes kartfigurene nr. 4, 5, 7, 14, 17 og 22.

Mellom Stakkastad og Akسدal (kartfigurene nr. 30 og 31) ligger det ca. 125 dekar vesentlig grasmyr og grasrik mosemyr i et dalføre i 60—120 m h. o. h. Myrene er sterkt oppdelt av fjellknauser og ofte med rot og stein i dagen. Dreneringsforholdene er stort sett gode, men beliggenheten er mindre bra.

Brenntorvmyrer.

Herredet har 150 dekar brenntorvmyr med 175.000 m³ råtorv, men kvaliteten er vesentlig middels og dårlig (tabell 4). Den meste og beste brenntorven finnes i Eikemyrene (kartfig. nr. 32) med ca. 50.000 m³ råtorv. Videre finnes det ca. 40.000 m³ nord for Nesheim (kartfig. nr. 29), men brenntorva er her av dårlig kvalitet. Av andre

brenntorvpartier med opptil 20.000 m³ kan nevnes kartfigurene nr. 14, 28 og 30.

I Avaldsnes finnes en del skog.

4. Myrene i Stangaland herred

Stangaland herred (kartblad I) har et landareal av 27,35 km². Herredet grenser til Avaldsnes i nord, til Åkra i vest og til Skudenes i sør. Østsiden av herredet støter til Karmsundet. Hele herredet ligger på Karmøya.

Herredets myrareal er bare 350 dekar, som utgjør 1,28 % av landarealet (tabell 1). Pr. innbygger er det bare 0,21 dekar myr i dette herred.

Den dominerende myrtype er grasmyr med i alt 86 %. Av grasrike mosemyrer er det 6 % og av lyngmyrer 8 % (tabell 2).

Myrene ligger i høyder fra ca. 10 til 80 m o. h. med storparten i 30—50 m høyde. Myrdybden er opptil 4 m, men vanligst er 1—2 m, middeltallet av målte dybder var 1,56 m.

Myrene er beskrevet i 6 områder, hvorav 2 inneholder litt brenntorv.

Av arealet er 160 dekar betegnet som dyrkingsmyr, 15 dekar som brenntorvmyr og resten som fremtidig beite eller plantemark (tabell 3).

Dyrkingsmyrer.

Myrene er små og ligger spredt med oftest vanskelige dreneringsforhold, så de er lite skikket til nye, selvstendige bruk. Derimot vil de fleste passe godt til kulturbeiter og delvis som tilskuddsjord til eldre bruk. De beste dyrkingsmyrer ligger i kartfigurene nr. 1 og 2 med henholdsvis 50 og 30 dekar, vesentlig starrmyr. Dyrkingsverdet av myrene varierer fra god til noenlunde god (ca. 70 dekar) og fra mindre god til dårlig (ca. 90 dekar).

Brenntorvmyrer.

Herredet har bare 15 dekar myr som det kan forsvares å avtorve med gjennomsnittlig ca. 1 m tykt torvlag. Dette er jo et ubetydelig brenselstorråd i et herred hvor det ikke finnes naturskog. Derimot er det plantet en hel del skog her de siste 20—30 år. De fleste husstender er dog henvist til kjøp av brensel.

5. Myrene i Åkra herred.

Åkra herred (kartblad I) har et landareal av 32,60 km² og utgjør midtpartiet av Karmøya mot vest. Herredet grenser i sør til Skudenes, i øst til Stangaland og i nord til Avaldsnes. I vest støter herredet til havet (Nordsjøen).

Herredets myrareal er ca. 800 dekar, eller 2,45 % av landarealet (tabell 1). Pr. innbygger er det 0,22 dekar myr.

Av myrarealet er 75 % grasmyrer, 21 % grasrike mosemyrer og 4 % lyngmyrer (tabell 2).

Myrenes høyde over havet er fra 20 til 80 m med vel $\frac{1}{4}$ i mindre enn 30 m høyde og et tilsvarende areal i 50—60 m høyde. Den annen halvpart ligger i 60—80 m h. o. h.

Middeltallet av målte dybder er 1,92 m og i 7 tilfeller fantes ikke bunn på 5 m.

Myrene er beskrevet i 11 områder, hvorav 5 inneholder brenntorv. Hertil kommer alle småmyrene.

Ifølge tabell 3 utgjør arealet av brenntorvmyr 75 dekar og det dyrkbare areal 520 dekar, mens 205 dekar er karakterisert som fremtidig beite eller plantemark.

Dyrkingsmyrer.

Herredets 520 dekar dyrkingsmyr er omtrent likt fordelt mellom god til noenlunde god og mindre god til dårlig når det gjelder dyrkingsverd. Av de myrer som er henført til beste klasse er enkelte til dels av meget god kvalitet.

Øst for *Å d l a n d* (kartfig. nr. 1) er et meget bra felt på ca. 120 dekar, vesentlig rein grasmyr i 20—30 m h. o. h. Dybden er fra 0,5 til 1,6 m og undergrunnen består av sand og grus. Myrpartiet er så godt som sammenhengende, men med enkelte grusrabber. Dreneringsforholdene er gode, men det må opparbeides en stor kanal for å få tørrlagt hele arealet. Feltet er delvis under oppdyrking.

Vest for *V a u l e n* (kartfig. nr. 6) ligger ca. 200 dekar myr av meget blandet type, dog mest myrull-bjønnskjeggmyr. Feltet ligger i 50—60 m h. o. h. Myrene er flate, men har gode dreneringsforhold. Her har tidligere vært tatt en hel del brenntorv, men det er nå lite igjen. Dyrkingsverdet er satt til 2—4.

Vest for *S t i k l e v a t n e t* (kartfig. nr. 3) er kupert terreng med flekkevis myr. I sammenheng er myrene bare opptil ca. 10 dekar store, men også da er det mange bergskjær inn imellom. Hele arealet er ca. 150 dekar og høyden over havet er 60—70 m. Myrtypen er mest grasrik mosemyr og myrull-bjønnskjeggmyr med små starrmyrpartier. Dreneringsforholdene er vekslende, men oftest bra. Stort sett er dette noenlunde god til mindre god dyrkingsmyr.

Foruten disse større felter finnes det flere mindre myrpartier med gode betingelser for beitedyrking, særlig i kartfigurene nr. 2, 4, 5, 7, 10 og 11.

Brenntorvmyrer.

Åkra herred har bare 75 dekar brenntorvmyr som fortsatt kan avtorves, torvmasse i alt ca. 85.000 m³ råtorv (tabell 4). Brenntorvflekkene har lang og vanskelig adkomstvei, så det er lite lønnsomt å drive fram torven. Naturskog finnes ikke i Åkra, de fleste familier kjøper alt sitt brensel i form av kull, koks eller ved.

6. Myrene i Skudenes herred.

Skudenes herred (kartblad II) har et landareal av 66,01 km². Herredet utgjør søre enden av Karmøya og grenser i nord til Åkra og Stangeland. For øvrig begrenses herredet av havet, nemlig Nordsjøen i vest, Skudenesfjorden i sør og Karmsundet i øst. I sørspissen av herredet ligger byen Skudeneshavn.

Herredets myrareal er 850 dekar. Det utgjør 1,29 % av landarealet. Pr. innbygger er det her 0,30 dekar myr (tabell 1).

Av myrarealet er 85 % grasmyrer, 12 % grasrike mosemyrer og 3 % lyngmyrer (tabell 2).

Myrenes høyde over havet er fra 20—80 m med storparten av arealet i 50—60 m høyde.

Middeltallet av målte dybder er 1,79 m og største målte dybde var 4 m.

Også her finnes en rekke småmyrer, tildels med litt brenntorv. Dessuten har Skudenes betydelige torvmasser på dyrka mark, som skal omtales særskilt.

Av herredets udyrka myrareal er 185 dekar brenntorvmyr, 305 dekar dyrkbar myr og 360 dekar fremtidig beite eller skoggrunn.

Dyrkingsmyrer.

Av dyrkingsmyrene i Skudenes, som utgjør vel $\frac{1}{4}$ av hele myrarealet, er knapt det $\frac{1}{2}$ av noenlunde god eller god kvalitet. De øvrige dyrkingsmyrer er av mindre god eller dårlig kvalitet dyrkingsmessig sett, vesentlig på grunn av topografien.

R a u n e m y r a n e (kartfig. nr. 9) danner det største sammenhengende myrarealet i herredet med tilsammen ca. 250 dekar. Myrene ligger i 60—70 m h. o. h., har jevn helling og gode dreneringsforhold. Største delen av Raunemyrane er myrull-bjønnskjeggmyr, mindre partier er grasrike mosemyrer. Dybden er 1—4 m, og undergrunnen består av steinet grus. Torven er seig og trevlerik øverst, med trerester ved bunnen. Her stikkes meget brenntorv.

L a n g e m y r med flere mindre myrer (kartfig. nr. 4) danner et areal på tilsammen 200 dekar. Hele arealet er grasmyr, hvorav den ene $\frac{1}{2}$ er starrmyr og den andre rein grasmyr med flekker av myrull-bjønnskjeggmyr. Vegetasjonen mangler ofte. Myrene ligger i 40—60 m h. o. h. Dybden er fra 0,4 til 3,5 m og undergrunnen består av grus og fjell. Her er en del rot. Dette er det beste større dyrkingsfelt i Skudenes.

Av mindre felter er det flere (kartfigurene nr. 1, 2, 7 og 8) som er godt skikket til kulturbeiter.

Brenntorvmyrer.

Skudenes er det av kystherredene i Nord-Rogaland hvor brenntorven spiller størst rolle. Her finnes 185 dekar brenntorvmyr på udyrka mark som kan avtorves med i alt ca. 245.000 m³ råtorv. Dess-

uten finnes betydelige brenntorvmasser på dyrka jord, vesentlig på Ferkingstad og Langåker.

De største brenntorvmasser i utmarken finnes i Raunemyrane (kartfig. nr. 9) med ca. 120.000 m³ råtorv på et areal av 80 dekar. Dessuten finnes i Langemyr (kartfig. nr. 4) ca. 60.000 m³ og i et par andre myrer (kartfigurene nr. 5 og 11) ca. 20.000 m³ i hver. Herredet er imidlertid skogfattig, så brenntorven er sterkt beskattet både til eget bruk og delvis til salg. Øst for Ferkingstad ligger det største plantefeltet på Karmøya. Det består vesentlig av buskfuru som er 40—45 år gammel og således for en del er hogstmoden.

Ferkingstad i n n m a r k, Ferkingstadgården og en del av søre Langåker har store masser meget god brenntorv på dyrka jord. Det eiendommelige her er at torven ligger under et ofte ganske mektig sandlag. Den dyrkede overflate er omtrent horisontal, mens skillet mellom sand og torv viser et noe ujevnt lengdeprofil. Sandlaget over torven er tykkest og opp til 2 m over midtpartiet og avtar ut mot kantene. Torvlaget er derimot mere jevntykt, nemlig 1,20—1,30 m. Sandoverflaten ligger i en høyde av 10—12 m over nåværende høyvannstand og torvens overflate ca. 10 m. Et snitt midt på «Ferkingstadmyra» viser følgende profil ovenfra og nedover:

1. 30 cm sterkt sandblanda matjordlag.
2. 90 cm brunlig sand med tydelig lagdeling.
3. 70 cm lys, fin sand.
4. 125 cm fast, god brenntorv.
5. 30 cm sandblanda torv.
6. 80 cm fast, feit brenntorv.
7. Undergrunn av grov sand.

Prøver fra de tre øverste sandlag er velvilligst undersøkt av bestyrer Krosby ved Statens Frøkontroll på Ås, som uttaler:

«Prøve nr. 1. Storparten av kvartskornene er skarpkantet, bare enkelte er mer eller mindre rundslitt. Fargen klar og ren. Typisk elvesand.

Prøve nr. 2. Ligner foregående, men noe mer av slitte kvartskorn. Fargen gulbrun og uren. Elvesand.

Prøve nr. 3. Sanden mere slitt. Betydelig innhold av små skjellrester som tyder på at det er en gammel strandlinje som har hevet seg og blitt dekket med yngre elvesandavleiringer.

Ingen av prøvene bærer preg av å være rene flyvesandavleiringer. Men enkelte korn er temmelig rundslitte, og må ha vandret et godt stykke, hva enten det nå er vind eller vann som har besørget transporten.»

Analyse av en gjennomsnittsprøve fra øverste brenntorvlaget viser en volumvekt på 941 og et askeinnhold på 8,5 %. Brennverdien var 5712 kalorier i vannfri torv og 3925 kalorier i torv med

25 % vann. Dette er altså noe askerik, men ellers meget god brenntorv.

Avleiringene på Ferkingstad skulle tyde på at landsenkningen og hevingen her har foregått i flere trinn, noe som tidligere er konstatert av flere forfattere. I postglasial tid har landet sannsynligvis endog ligget atskillig høyere enn nå og torvlagene er da dannet. Under senkingen etterpå er så sandlagene avsatt og landet har hevet seg etter hvert.

Ferkingstadmyrenes opprinnelige areal har vært ca. 300 dekar. Herav er nå mer enn det halve avtorva, og en del kan vanskelig avtorves, så en kan regne med et gjenværende brenntorvareal på ca. 100 dekar med 1,25 m torvlag. Det er således igjen ca. 125.000 m³ råtorv i de sanddekte myrene på Ferkingstad og Langåker.

7. Myrene i Utsira herred.

Utsira herred (kartblad II) har et landareal av 6,28 km² og er det minste av kystherredene i Nord-Rogaland. Herredet ligger på øya Utsira (Sira) ute i havet vel 8½ kvartmil (nautisk mil) vest av Karmøya.

Herredet har bare ca. 20 dekar myr. Alt er grasmyrer.

Myrene på Utsira består av små flekker mellom bergknauser, de fleste er bare noen få m² store i sammenheng, og ofte med stein i dagen. Myrtypen er vesentlig rein grasmyr hvor finnskjegg dominerer, eller sivmyr med *Juncus filiformis* som dominerende art, eller en blanding av disse to typer, ofte med en del småvoksne starrarter her og der.

Myrene er sterkt beitet og oftest faste og tørre. Som beitemark er myrene bra, men lite eller intet er skikket for oppdyrking.

Av brenntorv finnes ikke mere igjen på Utsira, og store arealer er ødelagt ved torvstikking. Det stikker nå stein og knauser opp overalt hvor det før har vært dyp myr.

8. Myrene i Bokn herred.

Bokn herred (kartblad II) har et landareal av 45,67 km².

Herredet består av Boknøyene (østre og vestre), Ognøy og flere småøyer i Boknafjorden.

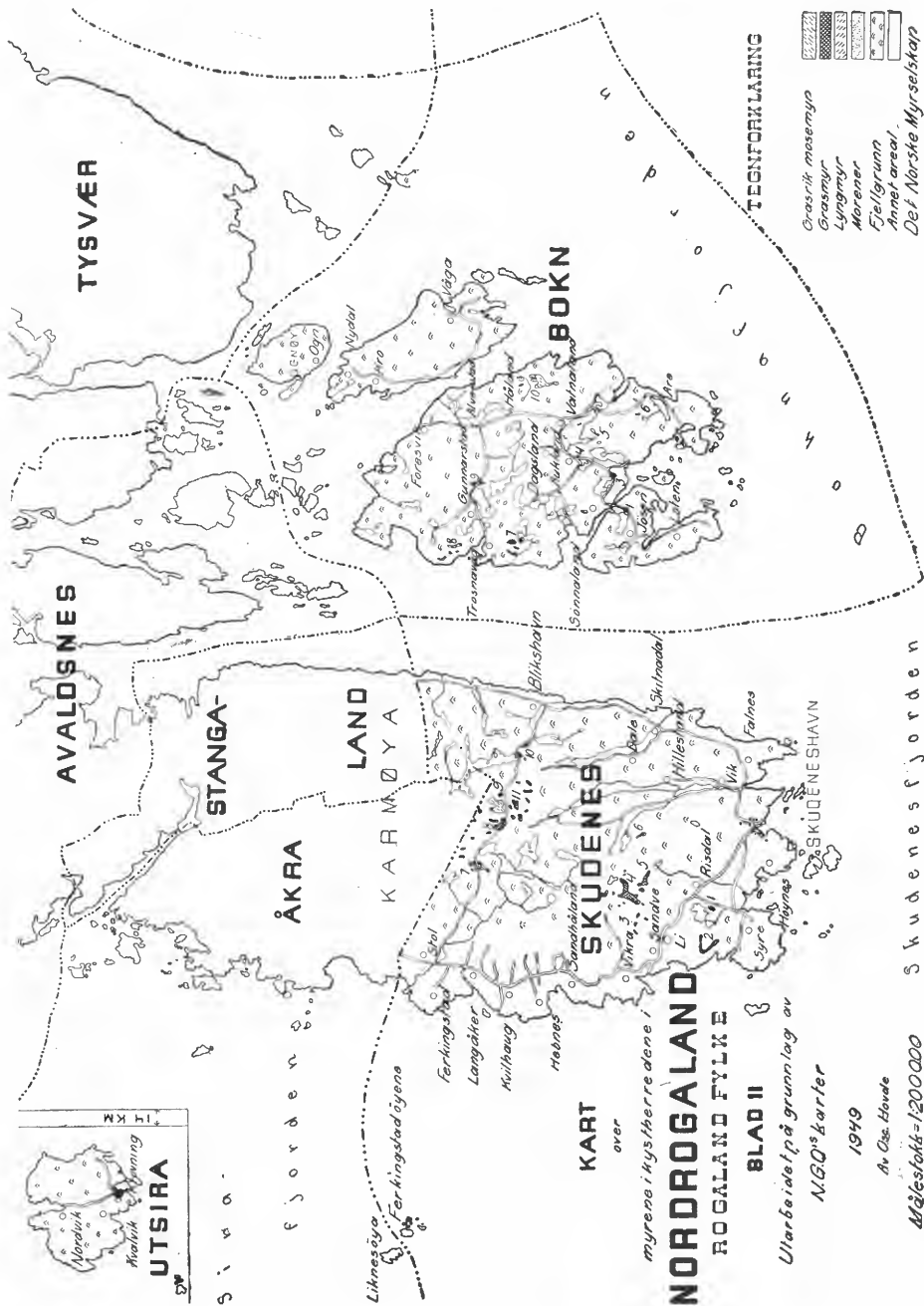
Herredets myrareal er 490 dekar. Det utgjør 1,07 % av landarealet, pr. innbygger finnes det 0,68 dekar myr her (tabell 1).

Av myrarealet er 24 % grasmyrer (myrull-bjønnskjeggmyr), 47 % grasrike mosemyrer og 29 % er lyngmyrer (tabell 2).

- Alle myrer i Bokn ligger lavt, nemlig i 10—30 m h. o. h.

Middelmålet av målte dybder er 3,38 m og 16 målinger viste over 5 m dybde.

Myrene er beskrevet i 10 områder, hvorav 3 inneholder litt brenntorv.

TEGNFORKLARING

Grassrik mosemyr
 Grasmyr
 Lyngmyr
 Morener
 Fjellgrunn
 Annet areal
 Det Norske Myrselskap

1 km
 Nordsida
 Kvalvik
 Skanning
UTSIRA

KART
 over
 myrene i kystherredene i
NORDROGALAND
ROGALAND FYLKE

BLAD II
 Utarbejdet på grunnlag av
 NIGQ's kart

1949
 Av Ole Hovde
 Målestokk=1:200 000

S k u d e n e s f j o r d e n
 S k u d e n e s f j o r d e n

Av myrarealet er 380 dekar betegnet som dyrkingsmyr, 25 dekar er brenntorvmyr og 85 dekar er karakterisert som fremtidig beite eller plantemark.

Dyrkingsmyrer.

Vesentlig på grunn av at det her finnes lite av grasmyrer er storparten av dyrkingsmyrene i Bokn gitt kvalitetsbetegnelsen mindre god eller dårlig. Bare vel 100 dekar er noenlunde god dyrkingsmyr.

Sør for Trosnavåg (kartfig. nr. 7) ligger et ca. 100 dekar stort myrparti, hvorav 7/10 er grasmyr (myrull-bjønnskjeeggmyr) og resten lyngmyr. Dybden er fra 1,5 til over 5 m til fjell. Grasmyra ligger noe lavt i forhold til et tjern som eventuelt må senkes, men lyngmyra har gode dreneringsforhold.

Sørøst for Håland (kartfig. nr. 10) finnes det største sammenhengende myrparti i herredet. Her er det ca. 200 dekar, vesentlig grasrik mosemyr. Dybden er meget stor, idet de fleste boringer viste over 5 m. Men myra har litt helling, så dreneringsforholdene må betegnes som bra.

Et tredje noenlunde sammenhengende felt på ca. 50 dekar nord for Trosnavåg (kartfig. nr. 8) er også grasrik mosemyr med stor dybde, men gode dreneringsforhold.

De andre myrfelter er små.

Brenntorvmyrer.

I motsetning til dyrkingsmyrene er brenntorvmyrene i Bokn grunne. Det er regnet med 25 dekar brenntorvmyr med 1 m torvlag, som altså gir 25.000 m³ råtorv. Torven er imidlertid av bra kvalitet. Men brenntorvressursene er helt utilstrekkelige da herredet er fattig på skog.

MEKANISK AVVANNING AV STRØTORV.

Forsøk utført av Statsbanenes geotekniske kontor i 1948.

Ved avdelingsingeniør Sv. Skaven-Haug.

Man kan si at tørkemetoden ved torvstrøframstilling hos oss er gammeldags, og det kan nok også delvis sies om andre arbeidsprosesser på myra som stikking og transport. Det har ikke skortet på vilje til modernisering, men utviklingen har vært hemmet av dårlige salgsmuligheter og trykkede priser for trovstrø. Med den livlige etterspørsel etter torvstrø etter 1945, ikke minst fra jernbanen, i forbindelse med liten tilgang på arbeidshjelp har produksjonen ikke på langt nær vært stor nok til å dekke behovet. Prisen på torvbunter er samtidig steget fra ca. kr. 2,50 i 1939 til kr. 5,50 i 1949.